

Bronvermelding

Hoofdstuk - Vooraf

1. de Putter, I. D, e.a. (2014) Kennissynthese. De wijkverpleegkundige van vandaag en morgen. Utrecht: NIVEL
<http://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Rapport-Kennissynthese-wijkverpleegkunde.pdf>
2. Zielman, E.H. (2016) Flexibiliteit als sleutel tot preventie. Een studie naar de invloed van de organisatorische inbedding van wijkverpleegkundigen op het streven naar maatschappelijke gezondheid in de wijk. Universiteit Utrecht/ Vilans
<http://www.vilans.nl/docs/vilans/publicaties/wijkverpleegkundigen-focus-preventie.pdf>

Hoofdstuk - Achtergrond en context

n.v.t.

Hoofdstuk - Profileren

1. Knottnerus, A. (2008). Preventie: maatschappelijke opgave én investering. Congres Volksgezondheid Groningen.
https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/preventie_als_maatschappelijke_investering_congres_vgz_groningen_2008.pdf
2. Mackenbach, J.P. et al (2008). Socioeconomic inequalities in health in 22 European countries. N.Eng. J. Med. 2008, 358 (23): 2468-81.
<http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMs0707519#t=article>
3. Elich, J. (red) (2010). De waarde van zorg en welzijn. Beter zicht op economische en maatschappelijke waarden en investeringen met Social Return On Investments (SROI). Utrecht, Actiz/MO Groep.
http://www.sociaalwerknederland.nl/uploads/Webwinkel/De_waarde_van_Zorg_en_Welzijn_-_pilot_II.pdf
Praktische en goed leesbare uitleg en uitwerking van SROI. De 10 stappen worden met citaten en praktijkvoorbeelden uitvoerig toegelicht.
4. Post, N.A.M., Zwakhals, S.L.N. en Polder, J.J. (2010). Maatschappelijke baten. Deelrapport van de VTV. Bilthoven, RIVM.
http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2010/maart/Maatschappelijke_baten_Deelrapport_van_de_VTV_2010_Van_gezond_naar_beter
Gedetailleerde beschrijving van de maatschappelijke baten van gezondheid en zorg met als uitgangspunt de baten op macro-economisch niveau. Dus: wat zijn de positieve effecten van iemand die gezond is en zich goed voelt voor de maatschappij.
5. Soeters, M. en Verhoeks, G. (2011). Betere gezondheid, meer participatie en lagere zorguitgaven?! Zorgmarktadvies.
http://www.zonmw.nl/nl/publicaties/detail/betere-gezondheid-meer-participatie-lagere-zorguitgaven/?no_cache=1&cHash=18ce3e30f53c81fd862ea7e18708c10c
Analyse van de mogelijkheden om gemeenten te prikkelen en te laten investeren in (preventie)projecten waarvan de baten terecht komen bij andere partijen. Met mooie voorbeelden van maatschappelijke kosten en baten van interventies, zoals huisbezoek bij ouderen.

6. Polder, J. et al (2012). De gezondheidsepidemie. Waarom wij gezonder en zieker worden. Reed.
http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Wetenschappelijke_artikelen/2013/oktober/De_gezondheidsepidemie_Waarom_wij_gezonder_en_zieker_worden
7. Meer, E.H. van der, en J.P. Postma (2012). De 'Zichtbare schakel' - wijkverpleegkundige: een hele zorg minder. BMC advies.
http://www.zonmw.nl/nl/publicaties/detail/onderzoeksrapport-de-zichtbare-schakel-wijkverpleegkundige-een-hele-zorg-minder/?no_cache=1
8. Stade Advies (2013). Welzijn + Zorg = WinWin. Meer welzijn, minder kosten. Utrecht, MO groep.
<https://www.movisie.nl/publicaties/welzijn-zorg-winwin-meer-welzijn-minder-zorgkosten>
Korte weergave van het berekenen van het maatschappelijk rendement van vier projecten. Van elk project staan probleem en aanpak beschreven. In tabellen staan de investering en de opbrengst uitgedrukt in euro's van de belanghebbende partijen.
9. Soeters, M. en Verhoeks, G. (2013). Investeren aan de voorkant loont. Den Haag, Zorgmarktadvies.
<http://www.zorgmarktadvies.nl/index.php/actueel/74-investeren-aan-de-voorkant-loont>
Uitwerking van het onder bron nr. 5 vermelde 'Betere gezondheid, meer participatie en lagere zorguitgaven?!'. Het gaat over het stimuleren van gemeenten om toch te investeren in maatschappelijk noodzakelijke interventies waarvan de baten bij andere partijen dan de gemeenten belanden. Auteurs stellen voor een speciaal fonds op te richten met de partijen die baat hebben bij zo'n investering door de gemeente. Alle partijen dragen dan bij aan de investering.
10. Pomp, M., Polder, J. et al. (2014). Op weg naar MKBA's voor preventie en zorg. Deelrapport bij VTV. RIVM.
http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2014/april/Op_weg_naar_maatschappelijke_kosten_batenanalyses_voor_preventie_en_zorg_Themaraapport_Volksge_zondheid_Toekomst_Verkenning_2014
Uitleg met voorbeelden over wat een MKBA inhoudt. Vanaf hoofdstuk 4 komt de MKBA voor de zorg aan de orde. Met extra aandacht voor Qaly's, de eenheid om baten in de vorm van welzijn en gezondheid te berekenen.
11. Drost, R. et al. (2014). Handleiding intersectorale kosten en baten van (preventieve) interventies. Maastricht, University Press.
https://hsr.mumc.maastrichtuniversity.nl/sites/intranet.mumc.maastrichtuniversity.nl/files/hsr_mumc_maastrichtuniversity_nl/Symposia/30_Oct_2014_VGE_NVTAG/um-hsr_handleiding_intersectorale_kosten_en_baten.pdf
Praktische en uitgebreide uitleg over kosten en baten van preventieve interventies en die vaak ook effect hebben op andere sectoren dan de gezondheidszorg. Bijvoorbeeld onderwijs en criminaliteit. Met een handige methode om de kostprijs per eenheid te bepalen, bijvoorbeeld studiebegeleiding en leerlingenvervoer per rit.
12. Nivel 2014). De wijkverpleegkundige van vandaag en morgen. Dossier.
<https://www.nivel.nl/nl/dossier/de-wijkverpleegkundige-van-vandaag-en-morgen>
13. Soeters, M. en Verhoeks, G. (2015). Analyse van belemmeringen bij het verduurzamen van preventie. Zorgmarktadvies.
<http://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vk2tef9a0tzu>
Analyse van de belemmeringen om gemeenschappelijke projecten te verduurzamen. Als voorbeeld volgen vier uitgewerkte preventieprojecten. Tot de top 10 belemmeringen horen financiële schotten tussen stelsels en organisaties.

14. Kaljouw, M. en K. van Vliet (2015). Naar nieuwe zorg en zorgberoepen: de contouren. Zorginstituut Nederland.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/04/10/naar-nieuwe-zorg-en-zorgberoepen-de-contouren>
15. Arum, S. van en R. Schoorl (2016). Wijkteams nog niet op volle kracht. Movisie. Dossier.
<https://www.movisie.nl/artikel/wijkteams-nog-niet-volle-kracht>

Hoofdstuk - Preventie

1. Appleby, F., Frost, M. (2005). public health nursing; Health visiting. In Sines, D., Appleby, F., Frost, M. (eds.) Community health care nursing (114-127). Oxford: Blackwell.
2. Baisch, M. J. (2009). Community health: An evolutionary concept analysis. Journal of advanced nursing, 65(11), 2464-2476.
3. Goodman, R. A., Bunnell, R., & Posner, S. F. (2014). What is “community health”? Examining the meaning of an evolving field in public health. Preventive medicine, 67, 58-61.
4. Kemp, C. E. (2003). Community health nursing education: Where we are going and how to get there. Nursing Education Perspectives, 24(3), 144-150.
5. Wald, L.D. (1915). The house on Henry Street. New York: Henry Holt and company
6. RVZ, 2010, Perspectief op Gezondheid 20/20: ‘Van ziekte en zorg, naar gezondheid en gedrag’.
https://www.raadrvs.nl/uploads/docs/Advies_-_Perspectief_op_gezondheid.pdf
7. Appleby, F., Frost, M. (2005) Public health nursing; Health visiting. In Sines, D., Appleby, F., Frost, M. (eds.) Community health care nursing (114-127). Oxford: Blackwell.
8. de Bont, M ea.(2012) Expertisegebied wijkverpleegkundige, Utrecht: V&VN
<http://mgz.venvn.nl/Portals/30/Thema/Expertisegebieden/20121106%20Expertisegebied%20wijkverpl.pdf>
9. Goodman, R. A., Bunnell, R., & Posner, S. F. (2014). What is “community health”? Examining the meaning of an evolving field in public health. Preventive medicine, 67, 58-61.
10. Huber M. e.a. (2011) How should we define health? BMJ, 343, july 2011, d4163
https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/17067/1/01_Huber_How_should_we_define_he_2011.pdf
11. Huber, M ea. (2016) Towards a ‘patient-centred’ operationalization of the new dynamic concept of health: a mixed methods study. BMJ Open 2016;6:e 010091
12. Huber, M. van Vliet, M. en Boers, I. (2016) Heroverweeg uw opvatting van het begrip ‘gezondheid’. Nederlands Tijdschrift voor geneeskunde, 2016;160: A7720
<http://www.ipositivehealth.com/media/1053/ntvg.pdf>
13. Kemp, C. E. (2003). Community health nursing education: Where we are going and how to get there. Nursing Education Perspectives, 24(3), 144-150.
14. Kerstens, J.A.M. (red).(2015) Theoretisch kader voor de verpleegkundige beroepsuitoefening, Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

15. Lambregts, J., Grotendorst, A., Merwijk, van C. (2012). Leren van de toekomst: verpleegkundigen & verzorgenden 2020. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
<https://www.venvn.nl/Portals/1/Thema's/Beroepsprofiel/Leren%20van%20de%20toekomst.pdf>
16. Lambregts, J., Grotendorst, A., Merwijk, van C. (2016). Bachelor of Nursing 2020. Een toekomstbestendig opleidingsprofiel 4.0. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
<https://strategischopleiden.transvorm.org/system/files/Bachelor-Nursing-2020-4.0.pdf>
17. de Putter, I. D, e.a. (2014) Kennissynthese. De wijkverpleegkundige van vandaag en morgen. Utrecht: NIVEL
<http://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Rapport-Kennissynthese-wijkverpleegkunde.pdf>
18. RVZ (2011) Sturen op gezondheidsdoelen. Den Haag: Raad voor de Volksgezondheid & Zorg.
https://www.raadrvs.nl/uploads/docs/Sturen_op_gezondheidsdoelen.pdf
19. Rosendal, H.(2015). Leerboek verpleegkunde maatschappij en gezondheid. Amsterdam: Reed Business.
20. Sassen, B. (2012) Gezondheidsbevordering door verpleegkundigen; Amsterdam: Reed Business.
21. Zielman, E.H. (2016) Flexibiliteit als sleutel tot preventie. Een studie naar de invloed van de organisatorische inbedding van wijkverpleegkundigen op het streven naar maatschappelijke gezondheid in de wijk. Universiteit Utrecht/ Vilans
<http://www.vilans.nl/docs/vilans/publicaties/wijkverpleegkundigen-focus-preventie.pdf>
22. Wald, L.D. (1915) The house on Henry Street. New York: Henry Holt and company
23. Walker, H. M., & Shinn, M. R. (2002). Structuring school-based interventions to achieve integrated primary, secondary, and tertiary prevention goals for safe and effective schools. In Shinn, M. R., Walker, H. M., & Stoner, G. E. (eds.) Interventions for academic and behavior problems II: Preventive and remedial approaches (1-25). National Association of School Psychologists.
24. Sibbing, H. (2014). Wijkgerichte preventie, mode of noodzaak. Tijdschrift Maatschappij en Gezondheid, nr.4 pp. 8-11
<http://mgz.venvn.nl/Portals/30/Tijdschrift%20M&G/TLVW%202014/2014-4%20wijkgerichte%20preventie.pdf>

Hoofdstuk - Wijkgericht werken

1. Abbema, E. (2001). Wijkgericht werken aan gezondheid in het Arnhemse Broek uit: Stronks, K. Van verklaren naar verkleinen, Amsterdam afl. 4 pp. 29-46
2. Anderson, E. (2006). Community as partner. Philadelphia: Wolters Kluwer
3. Bartelomeus, A. (2013). Gezonde wijk Overvecht in Utrecht, een aanpak die werkt. RIVM
https://www.loketgezondleven.nl/sites/default/files/o18469_140121%2520CGL%2520Overvecht%2520BROCHURE-met%2520linksDEF.pdf
4. Broens, M. & Houtch, Y. (2011). Methoden voor stedelijke wijkaanpak, een vergelijkend onderzoek. Tilburg, Zet.
http://www.wijzijnzet.nl/fileadmin/assets/images_pdf/mabr-B10001-1123a11-RapportMethodenStedelijkAanpak-def.pdf

5. Clark, M.J. (2008). Community empowerment. In: Community health nursing (hoofdstuk 13). New Jersey: Pearson.
6. Dogan, G. (2000). Wat kunnen we leren van inspirerende praktijken, hoofdstuk 6 uit Wie zijn er moeilijk bereikbaar, Uitg. NIZW, Utrecht, pp.125-147
7. Gemeente Arnhem (2014). Twintig jaar wijkaanpak in Arnhem.
<http://docplayer.nl/11047568-Twintig-jaar-wijkaanpak-in-arnhem.html> en dan klikken op Hulpmiddelen. Presentatiemodus
8. Ham, M. (2013). Wijkaanpak maakt gezonder. TSS Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken, 4, 12-14.
<http://www.socialevraagstukken.nl/wijkaanpak-maakt-gezonder-stelt-prof-karien-stronks-amc/>
9. Klaauw, D. van de, Broek, E. van de, Empelen, P. van. (2015). Intersectorale samenwerking rondom een gezonde wijk. TSG nr. 3, pp.109-116
10. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2013a). Gezonde wijk in praktijk, den Haag.
<http://www.experimentgezondewijk.nl/gezondewijk/eboek/eboekgezondewijk.pdf>
11. Mackenbach, J. (2010). Ziekte in Nederland. Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
12. Oers, H. van, Droomers, M., et al. (2014). Spectrum m.b.t. URBAN40. TSG. Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen, 92(5), 171-178.
13. Paes, M. (2008). Wijkgezondheidswerk, Een studie naar 25 jaar wijkgericht werken aan gezondheid in Den Bosch-Oost. Amsterdam: academisch proefschrift Universiteit van Amsterdam.
<http://docplayer.nl/15700337-Mariet-paes-wijkgezondheidswerk-een-studie-naar-25-jaar-wijkgericht-werken-aan-gezondheid-in-den-bosch-oost.html> en dan klikken op Hulpmiddelen. Presentatiemodus
14. Stronks, K. ea. (2014). Gezondheid van bewoners in aandachtswijken in 2004-2011. NTVG 2014;158:A7989.
http://www.experimentgezondewijk.nl/gezondewijk/PDF/Bijlage_3_hfdst_8.pdf
15. Sibbing, H. (2014). Wijkgerichte preventie, mode of noodzaak. Tijdschrift Maatschappij en Gezondheid, nr.4 pp. 8-11
<http://mgz.venvn.nl/Portals/30/Tijdschrift%20M&G/TLVW%202014/2014-4%20wijkgerichte%20preventie.pdf>

Hoofdstuk - Zelfmanagement van patiënten en netwerk ondersteunen

1. Hoge School Leiden (2014). Presentatie Factsheet Lectoraat Eigen Regie Hoge School Leiden (Pdf, 751 kb). Zelfmanagement en zelfmanagementondersteuning voor het versterken van de patiënt.
<https://www.hsleiden.nl/eigen-regie>
2. Nivel 2014). Kennissynthese, De wijkverpleegkundige van vandaag en morgen, rollen, samenwerking en deskundigheid van wijkverpleegkundigen.
<https://www.nivel.nl/nl/dossier/de-wijkverpleegkundige-van-vandaag-en-morgen>
3. V&Vn (2014). Zelfmanagement ondersteuning behoort tot de kern van verplegen!, Visie van beroepsvereniging verpleegkundigen en verzorgenden Nederland.
www.venvn.nl/Themas/Zelfmanagement

4. Lucht, van der & Polder, 2010. Van gezond naar beter, Kernrapport VTV 2010, Bilthoven, RIVM
http://www.vtv2010.nl/object_binary/o9196_RIVM-01-Kernrapport-Van-gezond-naar-beter-VTV-2010.pdf

Hoofdstuk - Moreel Kompas

n.v.t.